

แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF EDUCATION QUALITY ASSURANCE
FOR SCHOOLS UNDER THE MAE HONG SON SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

วัลย์พร โกศัย^{1*}, ศิริมาศ โกศัยพิพัฒน์² และ ภูเบศ พวงแก้ว³

Walaiporn Kosai^{1*}, Sirimas Kosanpipat² and Phubet Pongkaew³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย^{1, 2, 3}

Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Phueak Road, Chang Phueak Subdistrict, Mueang District,

Chiang Mai Province 50300 Thailand^{1, 2, 3}

* Corresponding Author E-mail: 65861314@g.cmru.ac.th

(Received: 15 Feb, 2024; Revised: 4 Jun, 2024; Accepted: 5 Jun, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษา 2. ศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และ 3. เสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 210 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ 2) ผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระดับชาติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.75) ปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ($f = 107$) 2. การศึกษาพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีนวัตกรรมการบริหาร ดังนี้ 1) Dara Academy Team Model 2) SARAPEE Model และ 3) STAR Model ซึ่งตอบโจทย์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นรูปธรรม 3. แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ระบบการดำเนินงาน ซึ่งจะดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ ได้แก่ 3.1) ชั้ววงแผน 3.2) การปฏิบัติ 3.3) การตรวจสอบ 3.4) ชั้วพัฒนาการดำเนินงาน 4) การวัดประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: งานประกันคุณภาพการศึกษา, โรงเรียน, ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1. study the current conditions and problems of educational quality assurance; 2. examine the development of educational quality assurance in schools with best practices, and 3. propose guidelines for developing educational quality assurance for schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office. The informants were: 1) 210 Administrators and teachers at schools under the Office of Secondary Educational Service Area, a total, using a 5-level estimation questionnaire; 2) Administrators or teachers responsible for educational quality assurance in schools that received national awards, using semi-structured interviews and non-participant observation. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that: 1. The current condition of schools' educational quality assurance operations under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office was at a high level ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.58). When considering each aspect, it was found that the standard setting of educational institutions has the lowest average ($\bar{x} = 4.05$, S.D.= 0.75). For the problem conditions of the educational quality assurance operations of schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office were found to include unclear operational guidelines for the preparation of an educational development plan ($f = 107$); 2. The study on the development of educational quality assurance of schools with best practices in all six areas found the following administrative innovations: 1) Dara Academy Team Model, 2) SARAPEE Model, and 3) The STAR Model, which concretely answers the needs of the internal education quality assurance system. 3. Guidelines for developing educational quality assurance for schools under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office include: 1) Principles, 2) Aims, and 3) Operating systems, which will operate according to the quality cycle, including the 3.1) Planning stage, 3.2) Implementation, 3.3) Inspection, 3.4) Operational development stage, 4) Measurement and evaluation, and 5) Success conditions.

KEYWORDS: Educational Quality Assurance, Schools, Best Practice

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไทยทุกคนต้องได้รับ โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ทุกคนเพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน และเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญ เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะ สมรรถนะและทักษะในการประกอบอาชีพ รวมถึงเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข เป็นการนำไปสู่ความยั่งยืนและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องการมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับนานาประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 1 กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (Senate Secretariat Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly, 2017)

ความในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยเป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา คือ การให้อิสระแก่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และตามความถนัดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดว่าสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) ตามแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2020) ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองพร้อมจัดส่งรายงานและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปยังหน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปีการศึกษา

โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาพร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาของสถานศึกษา และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาและประเด็นอื่น ๆ ผ่านหน่วยงานต้นสังกัด โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (Secretariat of the Education Council, Ministry of Education, 2017) และจากการศึกษาของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (Research and Learning Development, 2015) สรุปได้ว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาดังนั้นสถานศึกษาจึงจะต้องมีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนเป็นการมุ่งบริหารจัดการการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง

โดยจากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีสถานศึกษาจำนวน 8 แห่ง มีการจัดกลุ่มตามประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม YYY มีจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งเป็นกลุ่มสถานศึกษา

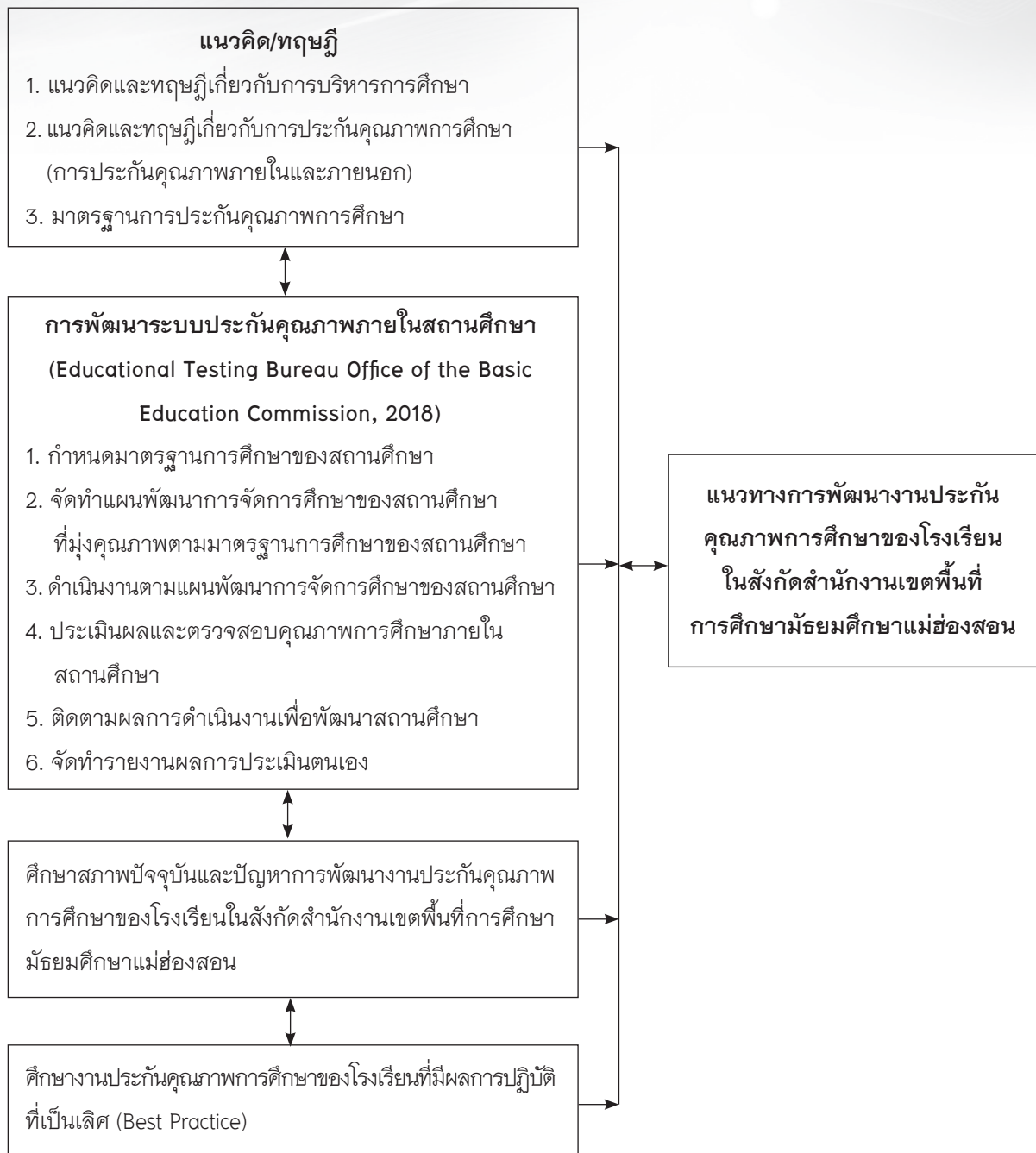
ที่มีความพร้อมด้านกายภาพ บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองและมีเพียงพอ ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกเพียงพอ มีกระบวนการบริหารและการจัดการ รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกลุ่ม NYY จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50 โดยเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่ไม่มีความพร้อมทางด้านกายภาพและบุคลากร ครูไม่ครบชั้นเรียน ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกที่เพียงพอ แต่ไม่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการที่ชัดเจน ต้องการการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ DLTV เป็นตัวช่วยส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด (Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office, 2022) และจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยแยกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ซึ่งมีสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในรูปแบบที่ 1 จำนวน 3 แห่ง โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนแม่สะเรียง “ปริพัตรศึกษา” และโรงเรียนแม่ลาน้อยตรุณสิกข์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ และรูปแบบที่ 2 คือ การประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้รับการประเมินเป็นจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ โรงเรียนขุนยวมวิทยา โรงเรียนปายวิทยาคาร โรงเรียนสบเมยวิทยาคม และโรงเรียนเฉลิมรัชวิทยาคม โดยผลการประเมินอยู่ในระดับดี

จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาข้างต้น และจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนว่าควรมีกระบวนการอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทางประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงการวิจัย หัวข้อ แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนนี้ ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หมายเลขเอกสารผ่านการรับรอง คือ IRBCMRU 2023/350.20.11 โครงการวิจัยมีการดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ตามระเบียบข้อบังคับในประเทศและระดับสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนเพื่อขอขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างและเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง

ประชากร

ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวน 469 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (Srisa-at, 2017) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน จากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 40 คน และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายวิชาการ 140 คน

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทางประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Srisa-at, 2017) ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เขียนระบุข้อมูล)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เลือกระดับ)

ตอนที่ 3 ปัญหาของงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เขียนระบุปัญหา)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (เขียนระบุข้อเสนอแนะ)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดวิธีสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาและกำหนดประเด็นเพื่อสร้างข้อคำถาม

2. ดำเนินการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนด

3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ด้านการวัด

และประเมินผล 1 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา 2 คน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 1 คน และด้านภาษาไทย 1 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 –1.0

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เฉลี่ยทุกด้านที่ 0.98 จำนวน 30 ชุด

6. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขและนำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกระยะ ผู้วิจัยขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยขอพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาของประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนาประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปสัมภาษณ์และสังเกตโรงเรียนที่มีผลการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นเลิศ เพื่อศึกษากระบวนการ พัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม และต้องได้รับรางวัลระดับชาติ หรือ

มีนวัตกรรมในการบริหารจัดการด้านงานประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อตอบสนองทริเจนความสำเร็จในการสร้าง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารงานประกันคุณภาพ การศึกษา โดยแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อ ตอบทริเจน ได้แก่ โรงเรียนที่มีการพัฒนางานประกัน คุณภาพการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน จากนั้นจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อสรุปผลการพัฒนางาน ประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากวิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินในระดับดีเยี่ยม จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบที่ 4 และต้องได้รับรางวัลระดับชาติ หรือมีนวัตกรรมใน การบริหารจัดการด้านงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคาราวินาลัย โรงเรียน สารภีพิทยาคม และโรงเรียนจอมทอง

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งมีการกำหนดคำถามล่วงหน้า โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open – end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเสนอแนวคิดได้อย่างเต็มที่โดยไม่มี การชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด (Chairot, 2019) ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ทั้ง 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ โดยไม่รบกวนกลุ่มตัวอย่าง (Suwanwattana, 2019) ประกอบด้วยประเด็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นการสังเกต 6 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์และ กำหนดประเด็นเพื่อสร้างข้อคำถาม
2. ดำเนินการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตาม ประเด็นที่กำหนด
3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
4. หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence: IOC) จาก ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ด้านการวัดและประเมินผล 1 คน ด้านการบริหารสถานศึกษา 2 คน ด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา 1 คน และด้านภาษาไทย 1 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0
5. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จัดพิมพ์ เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบ
6. นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมไปเก็บข้อมูลกับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยพร้อม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วมไปสัมภาษณ์และสังเกต
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์และการสังเกต
3. จัดทำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อตอบสนองทริเจน ความสำเร็จในการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้าน การพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา แล้วนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ ภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูล และจัดทำแนวทางการพัฒนางานประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการในระยะเวลาที่ 1 รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ บทเรียนความสำเร็จในการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา ในระยะเวลาที่ 2 มาจัดทำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยแยกเป็นรายด้าน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.05	0.75	มาก	6
ด้านที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.49	0.56	มาก	2
ด้านที่ 3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.42	0.63	มาก	5
ด้านที่ 4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.46	0.60	มาก	3
ด้านที่ 5 ติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.44	0.67	มาก	4
ด้านที่ 6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.84	0.36	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.50	0.58	มาก	

ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ไปสัมภาษณ์และสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศจาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนดาราวิทยาลัย โรงเรียนสารภีพิทยาคม

3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$ S.D. = 0.36) รองลงมา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.56) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.60) ดังแสดงในตารางที่ 1

สภาพปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ($f = 107$) และด้านการติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการติดตามงานไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ($f = 64$) ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป ($f = 42$) โดย f คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ซึ่งได้มาจากการนับจำนวนคำตอบที่มีทิศทางเดียวกันในตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม

และโรงเรียนจอมทอง ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน คือ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

2. สถานศึกษามีการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เห็นถึงความโดดเด่นเฉพาะทางโดยพิจารณาเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพในปีการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งจะใช้ข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของปีการศึกษาที่ผ่านมา

3. การกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติม จะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

4. สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง แล้วทำการจัดประชุมชี้แจง เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เห็นความสำคัญของการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถปฏิบัติได้จริง

5. สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาและนำไปสรุปเป็นค่าเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในประเด็นที่สำคัญเพื่อกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับสถานศึกษา เช่น บริบทของสถานศึกษา ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน นโยบายของหน่วยงาน

ต้นสังกัด จุดหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

ด้านที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน

1.2 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา

1.4 กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.5 กำหนดกรอบกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

1.6 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถปฏิบัติได้จริง และมุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดกรอบกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อ ๆ ไป

3. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระยะกลาง 3 – 5 ปี โดยใช้ SWOT Analysis

4. สถานศึกษามีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดการศึกษา เป้าหมายเหมือนผลลัพธ์ระดับสูงที่สถานศึกษาต้องการที่จะบรรลุ ซึ่งการกำหนดทิศทางการศึกษาเป็นกระบวนการ

ที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาร่วมกันตั้งปณิธาน ความมุ่งมั่น พรารถนาที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการตรวจสอบ ทบทวน กลั่นกรอง เพื่อให้ได้ทิศทางของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์

5. สถานศึกษามีการประมาณการงบประมาณของโรงเรียน เพื่อให้ทราบวงเงินที่คาดว่าจะได้รับ และเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดวงเงินรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณนั้น ๆ ให้ใกล้เคียงกับวงเงินที่ประมาณการไว้หรือไม่เกินที่คาดไว้ และประมาณการรายจ่ายงบประมาณ เป็นการวิเคราะห์รายจ่ายที่เกิดขึ้นในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งรายจ่ายของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ งานประจำตามโครงสร้างโครงการตามกลยุทธ์ และงบกลางสำรอง

6. สถานศึกษามีการกำหนดปฏิทินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำเป็นสารสนเทศ โดยให้ผู้รับผิดชอบโครงการรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้รับผิดชอบในฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจัดทำข้อมูลและรายงานภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ด้านที่ 3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาดำเนินงาน โดยมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน จากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและฝ่ายบริหารโรงเรียน

2. สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารเป็นของตนเอง (โรงเรียนดาราวิทยาลัย มีรูปแบบการบริหาร คือ DARA Academy Team Model หรือเรียกอย่างย่อว่า DT Model โรงเรียนสารภีพิทยาคม รูปแบบการบริหาร คือ SARAPEE Model และโรงเรียนจอมทองมีรูปแบบการบริหาร คือ STAR Model) เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลต่อครูและนักเรียน ในส่วนการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. สถานศึกษาใช้แนวคิดทฤษฎีหรือผลการวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อใช้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มาพัฒนารูปแบบในการบริหารสถานศึกษาของตนเอง ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

4. สถานศึกษามีการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (โรงเรียนดาราวิทยาลัย มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือ DARA Thinking Model สู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม และโรงเรียนจอมทอง มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอน คือ STAR ครู) โดยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศจากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา พิจารณาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดจากการประเมินตามสภาพจริง เพื่อปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป จนมีผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. สถานศึกษาเน้นความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อใช้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีการพัฒนา รูปแบบการบริหารและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และที่สำคัญคือการได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

ด้านที่ 4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ประกอบกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป โดยสถานศึกษามีระบบการประเมินและตรวจสอบ ดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน

1.2 วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้

1.3 สรุปประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อเป็นหลักฐานในการประเมินผล จากกลุ่มงานและกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นผลงาน สะท้อนคุณภาพผู้เรียนในการวัดและประเมินผล ของแต่ละมาตรฐาน ครอบคลุมการประกันคุณภาพ ที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มากที่สุด และ กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในรูปแบบคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจใน งานประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจนเพื่อสะท้อนข้อมูลจริง

3. สถานศึกษาวางแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อประเมินผลและตรวจสอบในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการมาจากกลุ่มบริหารงานตามโครงสร้าง ของสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องภายนอก เพื่อประเมินความสำเร็จของ การจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี รวมถึง การตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมโดยการวิเคราะห์ จากผลการประเมินการจัดกิจกรรม ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

4. สถานศึกษามีการสรุปรายงานผลการดำเนินงาน เป็นรายกิจกรรม จากการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือการประเมินกิจกรรมที่เหมาะสม จากคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสะท้อน ผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายของการจัด กิจกรรมหรือไม่ แล้วรายงานผลไปยังคณะกรรมการ ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบ เพื่อนำผลไปจัดทำ รายงานการประเมินตนเองต่อไป

ด้านที่ 5 ติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา

1. สถานศึกษามีระบบการติดตามผล การดำเนินงานเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ

1.2 สถานศึกษาปฏิบัติตามปฏิทิน การติดตามผล

1.3 ผู้บริหารติดตามการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ

2. สถานศึกษามีการรายงานผลการติดตาม

เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน เช่น รูปแบบการแจ้ง ผลการเรียนแก่ผู้ปกครอง รายงานการเยี่ยมบ้านนักเรียน การให้ทุนการศึกษานักเรียน การติดตามนักเรียน ที่ขาด ลา มาสาย จากครูประจำวิชาหรือครูที่ปรึกษา การติดตามงานในรูปแบบระบบการบริหารงานจาก กลุ่มบริหารงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการประชุม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ สามารถติดตาม ผลการดำเนินงานรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดตาม ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างการดำเนินงาน หรือเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานก็ได้ สถานศึกษาควร กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทิน ปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบพร้อม กับสร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป

3. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถในการประกันคุณภาพทั้งภายในและ ภายนอก ชี้แนะแนวทางเพื่อติดตามการดำเนินงาน กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่สะท้อนข้อมูลจริงโดยผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากรใน สถานศึกษาปฏิบัติตามปฏิทินการติดตามผล

ด้านที่ 6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมิน ตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) ตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา โดยสะท้อนคุณภาพของ ผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาได้นำผลการประเมินคุณภาพภายใน มาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศข้อมูลทั่วไปและผลการประเมินตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐาน ไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบ รายงานที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และส่วนที่ 2 ผลการ ประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยแต่ละมาตรฐาน

นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1) คุณภาพในแต่ละมาตรฐาน 2) หลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็น พิจารณาของแต่ละมาตรฐาน และ 3) สถานศึกษาจะมี กระบวนการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยสถานศึกษาได้ ดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงาน
2. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ
3. เขียนรายงานผลการประเมินตนเอง ของสถานศึกษา

4. นำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ

5. รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

**ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนางานประกัน
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน**

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก
ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนางาน
ประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียด
ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

จากภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของแนวทาง

ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม

2. จุดมุ่งหมายของแนวทาง

เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีทิศทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

3. ระบบการดำเนินงาน ตามวงจรคุณภาพประกอบด้วย

3.1 ขั้ววางแผน ดำเนินการดังนี้

3.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

3.1.2 ประชุมวางแผนจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3.2 การปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

3.2.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย (โดยใช้หลัก SMART) ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการ และนำมาตราการสู่การปฏิบัติในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ

3.2.2 จัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุม ทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี รวบรวมข้อมูลผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเพื่อเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

2) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด จัดทำแผนโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย กำหนด

งบประมาณ รวมถึงนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

3) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

4) นำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาและโครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้

5) ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้

3.2.3ชี้แจงระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรของโรงเรียน

3.2.4 จัดทำและตรวจสอบเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.6 จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อรับการประเมิน

3.3 ขั้นตอนตรวจสอบ ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ประเมินคุณภาพภายในและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3) รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา

4) เตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

3.3.2 ติดตามผลการดำเนินงาน

1) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อย 3 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่หน่วยงานต้นสังกัดขึ้นทะเบียนไว้

อย่างน้อย 1 คน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง

2) ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

3.4 ขั้นพัฒนาการดำเนินงาน ดำเนินการดังนี้ จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 สรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด

3.4.2 นำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

3.4.3 เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การวัดประเมินผล

4.1 ประเมินผลความพึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

4.2 การสะท้อนคิดเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนไปสู่การปฏิบัติ

4.3 ติดตามและตรวจสอบระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5. เจ็อนไขความสำเร็จ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีข้อตกลงร่วมกันในการนำแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมาปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 สภาพปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ด้านการติดตามผลการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการติดตามงานไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา สถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการประเมินการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

2. การศึกษาพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้ง 6 ด้าน พบว่า โรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีนวัตกรรมการบริหาร ดังนี้ 1 Dara Academy Team Model 2) SARAPEE Model และ 3) STAR Model ซึ่งตอบโจทยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างเป็นรูปธรรม

3. แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยหลักการคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีทิศทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 1. หลักการของแนวทาง 2. จุดมุ่งหมายของแนวทาง 3. ระบบการดำเนินงาน 4. การวัดประเมินผล และ 5. เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีการวัดและประเมินผลการใช้แนวทางโดยการประเมินผลความพึงพอใจ การสะท้อนคิดเกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการติดตามและตรวจสอบระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน และสถานศึกษาจะต้องมีข้อตกลงร่วมกันในการนำแนวทางไปปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยพบว่า ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีทักษะการบริหารจัดการที่ดี สามารถจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องเป็นผู้ริเริ่มและขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมถึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในงานประกันคุณภาพการศึกษา จึงจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้มีระบบการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาจะช่วยให้สามารถพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี วรวรรณ (Worawan, 2020) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากสถานศึกษาตามบริบทเชิงพื้นที่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนยังขาดการสร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สูงเกินไป การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไม่ชัดเจน การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการซึ่งมีบางกิจกรรมหรือบางโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเวลาหรือสถานการณ์ไม่อำนวย ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ไม่ตรงตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการประเมินการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ขาดการส่งเสริมสนับสนุนงานระบบประกันคุณภาพในโรงเรียน และเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชนอย่างไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับกิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง, เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต, และมนลิส ลิทธิสมบุรณ์ (Chaengsaengthong, Sikkhaphandit & Sitsomboon, 2021) ที่ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหาร

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาทางด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา 2) ด้าน การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพของ สถานศึกษาไปใช้ และสอดคล้องกับสุบัน พรเวียง (Phonwiang, 2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลไกการขับเคลื่อน การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเรียงลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา และการตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสถานศึกษายังขาดความชัดเจน ในแนวทางการปฏิบัติงานตามแผนการจัดการศึกษา รวมถึงการมองสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนที่ไม่ครอบคลุม ระบบการติดตามตรวจสอบ ที่ยังไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ

2. ผลการศึกษาการพัฒนางานประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practice) พบว่า 1) การกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระดับการศึกษา ที่สถานศึกษาเปิดสอนที่กระทรวงประกาศใช้ โดยให้สถาน ศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินงานร่วมกัน 2) จัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ 3) สถานศึกษาต้องดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะ เวลาที่กำหนด 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ และวิธีการที่เหมาะสม 5) ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของ สถานศึกษาและนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ใน

การปรับปรุงพัฒนา 6) สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับ กิตติรัตน์ แจ่มแสงทอง และคนอื่น ๆ (Chaengsaengthong et al., 2021) ที่ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการดำเนินงาน ตามขั้นตอนการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา 2) การวางแผนปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ กับการประกันคุณภาพการศึกษา 3) ดำเนินการตาม แผนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 4) ตรวจสอบประเมินผล ด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยง สัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษา และ 5) นำผล การประเมินมาปรับปรุงงาน เหตุเพราะการประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการศึกษา ช่วยสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของสภาพการ จัด การศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เนื่องจากมี รูปแบบขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการช่วยเหลือ สนับสนุนแบบต่าง ๆ ทำให้ผลการประเมินคุณภาพ มีความสมเหตุสมผลและให้ข้อมูลสารสนเทศ ในการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำ ขณะที่จารุกิตติ์ สุดสุข (Sudsuk, 2022) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนิน การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า กระบวนการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีกระบวนการในดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนด มาตรฐาน 2) การจัดทำแผน 3) จัดระบบสารสนเทศ 4) การดำเนินการตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปี และ 8) พัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกระบวนการ ดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียนจะต้องดำเนินการ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ทุกฝ่าย ว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงคุณภาพอย่างแท้จริง มีความน่าเชื่อถือ สามารถให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาได้ ตรงประเด็น เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ

3. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

โดยสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาและประชุมวางแผนจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรฐานการนำมาตรการสู่การปฏิบัติในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จจัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องชี้แจงระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงมีการจัดทำเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเพื่อรับการประเมิน

สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รายงานและนำผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาและเตรียมการ และให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด

ในส่วนการติดตามผลการดำเนินงานนั้นสถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในอย่างน้อย 3 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่หน่วยงานต้นสังกัดขึ้นทะเบียนไว้อย่างน้อย 1 คน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง เพื่อดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

ในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self – Assessment Report: SAR) โดยสถานศึกษาจะต้องสรุปและจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามแบบที่หน่วยงาน

ต้นสังกัดกำหนด รวมถึงนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความเห็นชอบเผยแพร่ รายงานต่อสาธารณชนหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับภณชิตรา ธิตะปัน และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (Thitapan & Kositphimanwet, 2023) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษากับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้เสริมหลักสูตรสถานศึกษา 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 3) การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 4) รายงานประจำปี และยังคงสอดคล้องกับ วาสนา คำห้วยหาญ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, และพูนชัย ยาวีราช (Khamhuaihan, Toonkaew & Yawirach, 2016) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า สถานศึกษาดูควรมีมาตรฐานและตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ในงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจการบริหาร ทุกคนมีส่วนร่วมและมีการประชาสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการวางแผนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการดำเนินงานตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดในแผนปฏิบัติการ จัดให้มีการนิเทศติดตามการดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ภายใต้กระบวนการ PDCA ด้วยเหตุที่ว่าสิ่งสำคัญของแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ที่กระบวนการดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง นำไปสู่การปรับปรุงแผนการดำเนินงานระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรใช้ผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรม หรือจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามประเด็นปัญหาที่พบจากงานวิจัย โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของตนเอง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำระบบฐานข้อมูลสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำระบบติดตามผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นประจำ นำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยสามารถปรับรูปแบบให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้จัดทำเป็นคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางที่เสนอ และสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามงานวิจัย
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทิศทางการประกันคุณภาพภายนอกตามแนวทางที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในระดับสากล ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ
2. ควรพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เอกสารอ้างอิง

- Chaengsaengthong, K., Sikkhabundit, S., & Sittisomboon, M. (2021). Management model for educational quality assurance within educational institutions basic education level. *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*, 6(5), 302–317. [In Thai]
- Chairot, S. (2019). *Qualitative research: Approaches and techniques*. Bangkok: Kasetsart University Press. [In Thai]
- Educational Testing Bureau Office of the Basic Education Commission, (2018). *Guidelines for developing the educational quality assurance system under the Ministerial Regulations on Education Quality Assurance B.E. 2018*. Bangkok: Agricultural Cooperative Community Press of Thailand Co., Ltd. [In Thai]
- Khamhuaihan, W., Toonkaew, S., & Yawirach, P. (2016). Guidelines for implementing quality assurance within educational institutions of secondary schools. Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Area 36. *Graduate Research Journal*, 7(1), 69–83. [In Thai]
- Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office. (2022). *Report on the results of the self-evaluation of the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office (SAR)*. Mae Hong Son. [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Guidelines for developing a quality assurance system. Education according to the Ministry of Education Quality Assurance Regulations 2018*. Bangkok: Thailand Agricultural Cooperative Community Printing Company Limited. [In Thai]
- Phonwiang, S. (2021). Mechanisms for driving educational quality assurance of pilot educational institutions for the educational innovation area in Chiang Mai Province. *Journal of Education Thaksin University*, 21(1), 51–66. [In Thai]

- Research and Learning Development. (2015). *Learning towards educational quality: Meeting documents for the school quality development team in the research and development of learning for educational quality project*. Bangkok: Institute for Research and Learning Development. [In Thai]
- Secretariat of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *National education plan 2017–2036*. (2nd ed.). Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council. [In Thai]
- Senate Secretariat Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017*. Bangkok: Secretariat of the Senate, Performing duties of the Secretariat of the National Legislative Assembly. [In Thai]
- Srisa-at, B. (2017). *Preliminary research*. (10th ed.). Bangkok: Suviriyasasan. [In Thai]
- Sudsuk, J. (2022). Implementation of educational quality assurance. *Bua Bundit Education Journal*, 22(2), 49–60. [In Thai]
- Suwanwattana, S. (2019). *Social research: Approaches and techniques*. Bangkok: Thammasat University Press. [In Thai]
- Thitapan, P. & Kositphimanwet, E. (2023). Supervision and monitoring of educational quality assurance. *Mahachula Khon Kaen Graduate Journal*, 10(1), 46–58. [In Thai]
- Worawan, M. (2020). *Guidelines for developing the educational quality assurance operations of Wat Nong Khaem Secondary School*. (Independent study of Master's degree, Silpakorn University). [In Thai]